

פרוטוקול מס' 123

פלישת ועדת החינוך והתרבות
שהתקיימה ביום ד', כב' באדר תשל"ב - 8.3.1972,
בשעה 8.45.

ג כ ח ו :

חברי הועדה:
א. ריפלט - היו"ר
ב. בן-פורת
ג. גרוסמן
ד. ורדיגר
ה. ידיד
ו. לויין
ז. צ. נריה
ח. פינברג-סירני
ט. רזיאל-נאור
י. שחור

מוזמנים:
פר שוחט - סגן מנכ"ל משרד החינוך והתרבות
ר. סטנר - היועצת המשפטית של משרד
החינוך והתרבות
ד"ר ע. סבט - משרד המשפטים
פר א. חסין - יועץ שר החינוך והתרבות
פר א. דיסנצ'יק - עורך "מעריב"
פר לוריא - מנהל ג'רוסלם פוסט
פר הימלפרב - מנהל עתונות לועזית
ואידיש (של מפלגת העבודה)
פר נאמן - מנהל "דבר"
פר מוזס - עורך "ידיעות אחרונות"
פר ליבוביץ - מזכ"ל איגוד העתוננים
היועצים

מוכירת הועדה: ד. פלר

רשמה: פ. כהן

סדר-היום:
א. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 8), תשל"ב-1972;
ב. שידורי פרטומת בטלביזיה.

חוק לימוד חרבה (תיקון מס' 8), תשל"ב-1972.היו"ר א. רימלט:

אני פותח את הישיבה.

בהצעת החוק שלפנינו מוצע לתקן את פיסקה (1) בסעיף 4(ב) לחוק לימוד חובה, תש"ט-1949. בחוק המקורי נאמר באותו סעיף: "לא למד הילד או הנער באופן סדיר במוסד חינוך מוכר, דינו של כל אחד מהוריו - (|) על עבירה ראשונה - מאסר עד ארבעה עשר יום או קנס עד עשר לירות או שני העונשים כאחד; (||) על עבירה נוספת - מאסר עד עשרים ושמונה ימים או קנס עד עשרים לירות או שני העונשים כאחד, אלא אם יוכיח מעל לכל ספק שעשה כמיטב יכולתו כדי שהילד או הנער ילמד כאמור".

בהצעת התיקון מוצע שבסעיף קטן (1) של סעיף 4(ב) לחוק ייאמר: "לא למד הילד או הנער באופן סדיר במוסד חינוך מוכר, דינו של כל אחד מהוריו מאסר שני חודשים או קנס אלף לירות, זולת אם הוכיח מעל לכל ספק סביר שעשה כמיטב יכולתו כדי שהילד או הנער ילמד כאמור".

כן מוצע שלאחר פיסקה זו תבוא פיסקה נוספת, (3), בה ייאמר: "בית משפט הדן בעבירה לפי סעיף קטן זה, ישמע בכל מקרה את חוות דעתו של אדם הכשיר לעבודה סוציאלית, כמסמעותו בחוק שירותי הסעד, תשי"ח-1958". אני חושב שזה תיקון טוב.

בדיון בקריאה הראשונה במליאת הכנסת לא היה ערעור על עצם התיקון. הובעו דעות שונות הנוגעות במישרין או בעקיפין לנושא.

אני רוצה לשאול שאלה להבהרה: לפי סעיף קטן (1), האם מענישים את שני ההורים או רק אחד מהם? האם אפשר להטיל עונש על שניהם?

ר. סטנר: לפי דעתי אפשר להטיל עונש על שני ההורים.

היו"ר א. רימלט:

אם כך, למה כתוב "אלא אם הוכיח", ולא "אלא אם הוכיח כל אחד"? יש לפעמים הוכחה שכוחה יפה כלפי שני ההורים, למשל אם הילד נמצא במצב נפשי קשה, אם הוא סורר ומורה, בורח מההורים שמטיפים לו מוסר, והם עומדים מולו חסרי אונים.

תיאורטית יכול להיות מקרה שתבוא אם ותגיד שהאב אומר לילד שאין הוא צריך ללכת לבית-הספר, אלא הוא צריך לעזור לו, ואילו היא מעונינת שהילד ילך לבית-הספר. יוצא שאם אחד ההורים יוכיח שעשה כמיטב יכולתו, את העונש יקבל הצד השני.

ר. סטנר: אני חושבת שזה הוכנס בהשפעת החוק האנגלי, כלומר בניגוד למה שהיה באנגליה בשעתו. הנטייה שם היתה לראות בראש המשפחה, באב, את האחראי לביקור או אי-ביקור של הילד בבית-הספר. והיה פסק-דין שבית-המשפט הכריע בצורה כזאת.

המחוקקים בשעתם רצו להגיד שכל אחד מההורים צריך להוכיח שעשה כמיטב יכולתו. ברור שאם יש הוכחה שהיא טובה לשניהם, ויוכיח אחד מהם - אז זה מגן על שניהם. אבל אם למשל תוכיח האם שהיא עשתה כמיטב יכולתה כדי שהילד ילמד, אבל האב בא ובניגוד לרצונה לקח את הילד למקום אחר, היא עשויה להיות משוחררת מהאחריות. היא עשתה כל שיכלה לעשות.

זה ענין של בתי-המשפט. עד עכשיו, לפי מיטב ידיעותי, לא נתקלנו בשום קשים בבית-המשפט, דוקא בנקודה זו.

היו"ר א. רימלט: כמה משפטים כאלה היו בסך הכל?

ר. סטנר: אינני יודעת. אני יודעת מה מתרחש בענין זה, בעיקר באמצעות התלונות שמגיעות אלינו מעיריות, ובעיקר מעיריית תל-אביב. לא שמעתי תלונה על תקלות עקב הניסוח הזה.

בנוסף החדס, אחרי המלים "מעל לכל ספק",
הוספה המלה "סביר". מדוע זה נעשה?

היו"ר א. רימלט:

ד. סטנר:
אני חושבת שהמלים "מעל לכל ספק", זה
לא צריך להיות אבסולוטי. כנראה שאלה
שיש לתת לבית-המשפט אפשרות של תמרון,
שהוסיפו את המלה "סביר" סברו
לשקול מה הוא חושב שזה סביר.

מ. ידיד: מה פירוש אי ביקור סדיר בבית-הספר?

ד. סטנר:
אי-ביקור סדיר זה מונח שכני. זו
הימנעות מלבוא לבית-הספר במשך למעלה
משבוע ללא סיבה, או ביקורים כל כך בלתי תדירים וספורדיים עד שמנהל
מוסד החינוך שבו לומד הילד סבור שהילד איננו מבקר ביקור סדיר.

היו"ר א. רימלט:
מבחינת השפה לא נראה לי הצירוף של
"מעל לכל ספק" עם המלה "סביר". אולי
צריך לומר: אלא אם הוכיח באורח סביר מעל לכל ספק. ספק הוא ספק.
אין ספק סביר. הכוונה היא אם הוכיח בצורה סבירה מעל לכל ספק.

ע. סבט:
אני רוצה להסביר למה הכוונה במלה
"סביר". לפי המשפט הפלילי צריך להוכיח
את אשמתו של אדם מעל לכל ספק. פה אמרו: זה לא ענין של אשמה פלילית;
פה צריכה להיות יותר אפשרות להוכיח שהוא לא עבר את העבירה הזאת.
אבל אפשר לשנות את הנוסח.

ש. לוין: אולי אפשר לוותר על המלה "סביר".

היו"ר א. רימלט:
אם מוחקים אותה, זה מחמיר. אני רוצה
להשאיר את המגמה של המחוקק. אני
מציע להגיד: אלא אם הוכיח באורח סביר מעל לכל ספק.

הוחלט: לקבל את הצעת היו"ר שבסעיף קטן (1)
יאמר "אלא אם הוכיח באורח סביר
מעל לכל ספק".

סעיף קטן (3) נתקבל.

8.3.1972

3.

פ. יריד:

אני מקבל את הצעת החוק שלפנינו, עם התיקון.
בכל זאת אני רוצה לומר שאין לבי שלם עם
המצב הקיים. כאן באים להטיל עונש על הורים שעברו על החוק ולא דאגו
לביקור סדיר של ילדיהם בבית-הספר, אולי ניצלו אותם לעבודה וכו'.
אבל ישנם ילדים משפחות הרוסות שאינם מבקרים בבית-הספר. מה דינם?
היכן החובה הפוטלת על הפדינה לראו לך שהם לא ימצאו ברחוב, אלא
במסגרת חינוכית? אני רוצה שהדבר הזה ימצא את ביטויו בחוק, לחייב
את מוסדות הפדינה, אם זה הרשות המקומית או הרשות המרכזית.

ישנם מקרים שההורים עשו את שלהם, רשמו את
ילדם לבית-הספר, ניסו להביאו לבית-הספר, אבל הילד מופרע, מוזנח.
מה יהיה גורלו?

אני מבקש שניחן את דעתנו על מקרים אלה,
לחייב את מוסדות הפדינה שילדים כאלה לא יסתובבו ברחובות, אלא ימצאו
במסגרת כלשהי.

היו"ר א. רייפלד:

הפדינה יכולה לספק מסגרת. היא אינה יכולה
לספק אב ואם לטיפול בילד. לכל ילד יש הורים
או אפוטרופוס חוקי. חוק לימוד חובה קובע שהורה זה אב ואם או אפוטרופוס,
וכן כל אדם שבחזקתו ובהחזקתו נמצא הילד או הנער.

ר. סטנר:

לגבי יוצאי דופן ומופרעים, יש חוק הנוער
(טיפול והשגחה), שאפשר למשרד הסעד להתערב,
ובתנאים מסויימים לפנות לבית-המשפט, אפילו להוציא את הילד ממסגרת
הוריו ולסדר אותו בצורה אחרת. פאי"ן יש חוק לטיפול בחולי נפש. אם
הילד הוא במצב כזה שמצריך טיפול בבית-חולים, החוק הזה מאפשר טיפול
בילד בבית-החולים. יש מקרים שגופלים בין כל המסגרות, וזה ענין שאד
קשה.

לפשל, יכול להיות ילד שלוקה בנכות נפשית
שאינה מחייבת אישפוז בבית-חולים לחולי רוח, בגלל כל מיני הוראות
בחוק. הוא איננו מסוכן לזולת, אבל הוא אינו מסוגל ללמוד בשום מסגרת
של חינוך מיוחד. קורה שילד איננו מתאים לטיפול חינוכי, או שהוא
ילד יהודי ולמשרד החינוך אין תשובה לכך. כי איננו יכולים לשלוח פורה
לילד יחיד.

מר שוחט:

אבל עושים גם את זה. ישנם פורים ניידים
ההולכים מבית לבית.

ר. סטנר:

אם מדובר בישוב בודד, הפדינה אינה יכולה
לענות על כל הבעיות.

היו"ר א. רייפלד:

חבר הכנסת ידיד עודד בעיה קשה. ייתכן שאפשר
להציע הצעה לתיקון החוק המקורי. אבל כאן
אנחנו באים רק להגדיל את העונשים על הורים שאינם דואגים לביקור סדיר
של ילדיהם בבית-הספר. כאן מדובר על אחריות ההורים.

פ. יריד:

אני מטפל במקרים כאלה. אני מכיר משפחות
שההורים רוצים בכל תוקף שהילדים יבקרו בבית-
הספר, אך אחרי זמן מה הילד נעלם מבית-הספר. ישנם ילדים קטינים, בני
תשע, שגלשו לעבריינות. חייבת להיות מסגרת לפי החוק למקרים כאלה.

אני מבקש, במקרה שאין אשפת ההורים, אלא הילד
נאמט אינו יכול או אינו מסוגל להיקלט בבית-הספר בהיותו במסגרת המשפחתית,
להטיל חובה על הפדינה למצוא לו הסדר.

היו"ר א. רייפלד:

הגב' סטנר הפנתה את השו"ת לבנו לחוק הנוער,
שמכסה מקרים כאלה. אני מציע שהגב' סטנר
תמסור לחבר הכנסת ידיד מהו הפרק או המעיף בחוק הנוער הדן בזה. אם
הדבר יספק אותך - טוב; אם לא - אולי תציע הצעה, בדון בזה. חוק ישנו,
הוא אולי לא מבוצע. אבל אי אפשר להוסיף חוק על חוק.

דו"אל-גאנר:

בטעיף המוצע כתוב: דינו של כל אחד מהורים מאסר שני חודשים. זה פחייב. אם שני ההורים ימצאו אשמים, האם ישלחו את שניהם למאסר? ומה יהיה אם יש בבית עוד לדים? התוצאה הישירה של הדבר הזה תהיה שגם הילדים האחרים לא ילכו למוד, אם פירד ואם אחר כך, לטווח רחוק. אינני יודעת אם אנחנו רשאים כתוב דבר כזה.

סטנר:

הדבר הזה ישנו בחוק המקורי. בענין זה לא הבאנו שום תיקון, אלא ההצעה היא להגדיל את

עונשיים.

שנית, חזקה על בית-המשפט שיקח בחשבון את

דברים האלה.

שלישית, לפי הצעת התיקון בית-המשפט צריך

שמוע בכל מקרה את תנות הדעת של אדם הכשיר לעבודה סוציאלית.

לפני כשנה התקיימו כאן כנס משפטניות בינלאומי. זעזורה שאלה באיזו מידה החוק הפלילי מגן על האשה והילד. שופטות ישראל העלו את הבעיה מה לעשות כשהחוק מכריח את בית-המשפט להטיל עונש אסר. אם שולחים את הבעל לבית-הסוהר, מי יפרנס את הילדים? החוק מטיל ל ההורים, במקרה זה על האב, לעשות כל מיני דברים, לא רק לדאוג לביקור דיר של הילדים בבית-הספר, אלא למשל לדאוג למזונות לאשה. מכל מיני יבנות לא מוצדקות הוא אינו נותן מזונות לאשה. אם הוא יושם בבית-סוהר, יש לא ידאג בכלל לאשה וילדיהם. זו בעיה שהולכת סחור סחור, והתשובה יחידה שאנחנו יכולים לתת בשלב זה היא שחזקה על בית-המשפט שיקח בחשבון ז כל הגורמים הסוציאליים והאחרים, לפני שהוא מטיל את עונש המאסר.

לפי דעתי לא נוכל בחוק לבוא במקום בית-המשפט

לפתור את כל הבעיות. בשביל זה יש לנו בית-משפט.

דו"אל-גאנר:

כתוב בטעיף השני שבית-המשפט ישמע בכל מקרה תנות דעת של עובד סוציאלי. מכאן לא נובע ום פתרון, ויכול להיות שהשופט בכל זאת ישלח את שני ההורים לבית-הסוהר, מי שכתוב בחוק. אני מבקשת שנתון בשאלה זו.

סטנר:

במשך עשרים שנה זה לא קרה.

ינ"ר א. רימלט:

עד היום החוק הזה לא הופעל בצורה הפחמירה ביותר. החוק צריך לשמש מכשיר להרתעה. כוונת החוק איננה להוסיב את ההורים בבית-הסוהר, אלא שההורים ישלחו את לדיהם לבית-הספר.

ינ"ר:

אני רוצה לשאול שאלה אחרת. יש בארץ ארגון שנקרא "הורים וילדים". מדובר על הורים שיש יבניהם סכסוך והם היינם בנפרד, ויש להם ילדים, ואחד מהם אינו מאפשר שני לראות את הילדים. לפעמים אחד ההורים משהמש בילדים במלחמתו נגד הורה השני, על-ידי זה שהוא לא נותן לשני אפשרות לראות את הילדים פי שפסק-הדין פחייב, או שהוא מעלים את הילדים מבית-הספר לתקופה מושכת. ייתכן שהמנהל מודיע על כך לדשות המקומית. אבל ההורים אינם נבאים לדין באשמה זו.

שנית, יש טענה של הורים רבים שכאשר הורה אחד חזיק את הילדים ברשותו, לפי פסק-דין של בית-משפט, ולהורה השני יש פשרות לראות את הילדים - בכל זאת הוא אינו מוזמן לבית-הספר, הוא אינו שתף ביום הורים ובחגיגות, יש יחס של שיתוף פעולה מצד המחנכת או מורה לגבי ההורה השני. האם זה מוצדק? על המורה והמנהל להיות ייטרליים בסכסוך כזה.

ר שוחט:

זו שאלה רצינית מאד, אבל אין היא נכנסת לתחום התיקון המוצע. בתיקון המוצע יש כוונה בדורה חת, לשנות את הטעיף בחוק לימוד חובה הדין בעונשיים, שהם היום לא לבנטיים, לא פחאיימים. גם הענין הקודם שעורר חבר הכנסת יריד הוא שוב מאד, אבל אינו נכנס לפסגרת התיקון הזה.

8.3.1972

5.

היו"ר א. ריפלט:

חבר הכנסת ידיד העלה בעיות חשובות. אבל הן דורשות תיקון בחוק המקורי. הן אינן ניתנות לפתרון אגב דיון בהצעה שהובאה לפנינו, בדבר הגדלת העונשים המוטלים על הורים שאינם דואגים לביקור סדיר של ילדיהם בבית-הספר. יש לה אפשרות להציע הצעת חוק פרטית לתיקון חוק לימוד חובה.

ג. סטנר:

אני רוצה לומר כמה פליים על השאלה של הורים נפרדים, שיכולים או אינם יכולים לראות את הילדים שלהם. הדבר הזה הובא לפני לא פעם במסגרת עבודתי במשרד. תמיד נתתי הנחיות שבית-הספר אינו זירה לפלחנות ההורים, ובשום פנים ואופן לא הסכמתי לייעץ למשרד לתת הוראה לפנהל או לפורה לאפשר להורה כלשהו לבקר את בנו או בתו בהפסקות או בכיתה, או לאפשר לו להיפגש עם הילד בחדר המורים, בניגוד לדעת ההורה המחזיק. ההורה כפובן יכול בכל מקרה לבוא ולברר מה מצב הילדים שלו, במסגרת הרגילה שבה בית-הספר מקבל הורים. אבל שבית-הספר יקבע מועד להפגיש את ההורים עם ילדיהם בתנאים אלה - לא בית-הספר הוא המקום לכך. אני סבורה שאם היינו נותנים הוראה אחרת, היינו עושים שירות רב לחינוך ולתדמית בית-הספר. אין לערבב את בית-הספר בסכסוך שבין ההורים.

מ. ירדי:

נניח שאחד ההורים לקח את הילד והחזיק אותו מחוץ לבית-הספר עשרה ימים. מה דינו?

ג. סטנר:

זה התיקון המוצע. את זה החוק מכסה.

אני רוצה להתייחס לדברי חברת הכנסת רזיאל-נאור. לא הייתי פגיעה לועדה להיכנס לתחום זה בחקיקה. יש להשאיר זאת לבית-המשפט. חזקה על בית-המשפט שיקח בחשבון את כל הגורמים. אנחנו אף פעם לא נוכל לפנות את כל הגורמים שיכולים להשפיע בצורה זו או אחרת על שני ההורים.

א. רזיאל-נאור:

מדוע לא נכתוב כאן במפורש: דינו של מי שגרם לכך שהילד לא יבקר בבית-הספר הוא כך וכך. אם שניהם גרמו לזה - בית-המשפט יחליט מה שיהליט.

ג. סטנר:

זה כתוב.

היו"ר א. ריפלט:

בישיבה הבאה נקבל מהיועצים המשפטיים נוסח סופי של הצעת החוק, עם התיקונים שקיבלנו,

ונצביע על כך.

ירי פרסומת בטלביזיה

ד.א. רימלט:

אני מקדם בכרחה את אורחיו, ערוכי העתונים היופיים, ומד דיסנצ'יק - עורך י"ב, מר הימלפרב - מנהל עתונות לנעזית ואידיש, מר לוריא - עורך יוטלם פוסט, מר זאמן - מנהל דבר, מר מוזס - עורך ידיעות ינות, ומר ליבוביץ - מזכיר כללי של איגוד העתונים היופיים. כן אני מברך את מר אליהו חסין, יועץ שר החינוך והתרבות.

הזמנו אתכם לוועדה בקשר להצעה להנהיג ירי פרסומת מסחרית בטלביזיה. בבקשה.

דיסנצ'יק:

אני רוצה להבהיר שאין זה מסטוכותנו, גם לא נקראנו לזה, להביע את דעתנו על כניזיה. לכל אחד מאתנו יש דעה על הטלביזיה. אני פניח שגם לכל מחברי הוועדה יש דעה עליה, גם לעובדי הטלביזיה יש דעה על העתונות. בן ששני הצדדים אינם מרוצים אחד מרעהו. אבל לא אתייחס לזה.

אנחנו רוצים לעמוד בעיקר על הסכנה הנדפסת, על-ידי הגורם הזה שבקרא טלביזיה, שאחת מפגרותיה היא אגוזלת זמן. וככל שהתכניות הן ברמה נמוכה יותר, כך הזמן שנגזל רב יותר. יש בזה סכנה לפלה המודפסת בכלל, ולפלה המודפסת בעתון, בגלל כל פני תופעות לוואי.

חברי ואני הופענו גם בוועדת הכספים כדנו את הדאגות שבלבנו.

יש בידי שני מאמרים שהופיעו ב"ואשינגטון ט", אחד מפרוץ - על מצב העתונות בצרפת, והשני מרומא - על מצב ונות באיטליה. המאמר על מצב העתונות בצרפת נפתח בפסוק: "העתונות העתונות כבר מתה". כך הגדיר את המצב העתון, לה פונד, אחד וניש הרציניים ביותר בפרוץ, והעתון היחיד בפרוץ מתוך 11 עתונים נה האחרונה הצליח לאזן את תקציבו. "לה פונד" העלה את מחירו החל בפארט עד ל-80 סנט, ושאר העתונים בצרפת הולכים באותה דרך.

הידיעה מרומא, שנכתבה על-ידי אחת ונאיות המפורסמות, אופרת: העתונות האיטלקית החולה במחלה כרונית ל זריקת עידוד בצורת טובסידיות מפלכתיות, נייר עתון יותר זול, ור פפסיים, הלונאות בריבית נמוכה להידוש הציווד, נפח מודעות קבוע ט מפעלים מפשלתיים, ו-50% הצחה בדואר, טלפון, טלגרף ומשלוח נות. התקנה הכוללת את כל ההוראות האלה, שתעלה למשלם המסיים שלקי כ-10 מיליון לירות לשנה, לתקופה של 15 שנה, אושרה פה אחד ידי מפשלת קולופנו כמה ימים לפני שהתפטרה, ומפפיים שבית הנבחרים שלקי יאשר את התקנות האלה.

זוהי עתונות המדפיסה היום על נייר ו היא משלמת עליו מכס, ויש לה כל פני הקלות שאנחנו בכלל לא חולפיים הן. בצרפת, אחרי שהנשיא פופפידו חזר מסיוורו האחרון באפריקה, הוא וועדה בין-משרדית להצלת העתונות בצרפת. ואילו העתונות בישראל וח היום מכס על נייר, כולל היטל היבוא, 48% מחיר הנייר בחוץ-לארץ. אופרת ברגע שהעתונות הישראלית ניגשת להדפיס את הפלה האחרונה, יר שעליו תודפס הפלה הזאת כבר עולה לפו"ל הישראלי 48% יותר מאשר פו"ל אחר בעולם.

אונסקו הוציאה הפלצה לכל המדינות וגדות בה לשחרר את נייר העתון מפסיים. כל המדינות בעולם קיבלו את לצה הזאת וביצעו אותה, פרט לשלוש: תורכיה, שגובה 10% מכס, ספרד - כה 9% מכס, וישראל - שגובה 48% מכס.

במצב זה כפוכן שהעתונות בארץ נמצאת כ שבו היא מתקרבת לסף הקו האדום. יש כמה עתונים שמצליחים לאזן את יביהם; יש כמה עתונים שהם על הגבול; ויש כמה עתונים שחיים מהקדפה ורית, כיון שנוסף על תפקידם כעתון הפפיץ ידיעות ודעות, הם גם

צריכים למלא כל מיני תפקידים ציבוריים שבדרך כלל אינם נוטלים על עתוננים. דרוש רק טלטול קטן כדי להעביר את כל העתונות הישראלית אל מעבר לקו האדום, לא בתוכנו, אבל בשבן המאזני. הטלטול הזה יכול לבוא מהנהגת שידורי פרסומת בטלביזיה.

בנקודת ראות כללית, אם לתקציב הטלביזיה חסרים כך וכך מיליונים, בעיה זו לא צריכה להיפתר על-ידי הנהגת שידורי פרסומת. זה מוסד ממלכתי, נוסף על כך הוא מונופוליסטי, החי על אגרות שבעלי מקלטי טלביזיה משלמים בכל שנה.

כאשר הנהיגו שידורי פרסומת ברדיו, דובר על פרסומת מוגבלת. אולם במשך שנה-שנתיים הפרסומת התרחבה, ועכשיו היא תופסת היקף ונפח גדול פי כמה ממה שדרשו לכתחילה.

אם באמת המדינה חושבת שכדאי להשקיע בטלביזיה יותר כדי להרים את רמתה, כדי שהיא תוכל למלא את תפקידה, יש שתי דרכים: או לפתוח את שוק הטלביזיה בפני תחרות, ולא להסתפק בתחנה אחת, ומי שאינו מקבל אגרה ימלא את קופתו על-ידי מודעות; או להעלות את האגרה, אם רמת הטלביזיה והשירות שהיא בותנת מצדיקים זאת.

יש דבר נוסף. מי שקורא עתון, שיש בו אחוז ידוע של מודעות, אינו חייב לקרוא את המודעות. הוא יכול לקרוא רק את מה שמעניין אותו. לעומת זאת, כשאתה יושב ליד מכשיר הטלביזיה, ובאמצע נאום ראש הממשלה מפסיקים כדי להראות פרסומת לבנזין של פז או דלק, אז אין לך ברירה, אתה צריך להמשיך ולהסתכל בפרסומת כדי שתתפוס את המשך התכנית. זאת אומרת הפרסומת בטלביזיה אונסת את הצופה להסתכל בה.

היות ואני סומך על אנשי הפרסומת, שאצלם אין כל הבעיות שיש לטלביזיה שלנו, אני בטוח שסרטי הפרסומת יעלו ברמתם על התכניות שמגישה הטלביזיה. זאת אומרת האפקט החשוב ביותר בפרזנטציה הטלביזיונית תהיה הפרסומת ולא התכניות שיוצרים באולפן. פרסומת בטלביזיה זה עניין יקר מאד. שידור פרסומת של 15 שניות יכול לעלות הרבה אלפי לירות. אינני חושב שהטלביזיה שלנו במצבה היום יכולה לעמוד בתחרות עם הפרסומת.

יש אצלנו בארץ הרבה התפתחויות שהיינו מרוצים לולא קרו. יש חיקוי של התפתחויות בעולם הגדול. לדאבוני העתונות בישראל עומדת גם כן בתהליך דומה לתהליך התפתחות העתונות בארצות החופשיות במערב. רוב העתוננים הישראלים חיים היום בעיקר על מודעות. אם אקח לדוגמה את "מעריב" שיש לו תפוצה טובה, הרי אם לפני שלוש שנים ההכנסה מהתפוצה הייתה 55%-58%, ו-40%-42% מההכנסה באו ממודעות - הרי היום הפרופורציה הזאת התהפכה: 60% מההכנסה הם ממודעות, ו-40% מתפוצה. זאת אומרת שגורם המודעות הוא גורם מכריע בקיומם של העתוננים מאצמעייהם. לכן נגיסה מעוגת הפרסומת, בלי שהיא עצמה תגדל, על-ידי הטלביזיה - יכולה לסכן את קיומם של העתוננים. אינני צריך לתאר לכם איך תיראה המדינה הזאת בלי עתוננים או בלי עתוננים הראויים לשמם, ותצטרך לחיות רק על הטלביזיה ו"היום הזה".

אנחנו רואים כבר נטייה, שהתבלטה ביחוד בוועדת הכספים - אם כי אנחנו מקויים שבינתיים חבריה שינו את דעתם - לחייב את הפרסומת בטלביזיה כמוצא מקסימי התקציב של הטלביזיה. לכן חשבנו שמתפקידנו להתריע על כך גם בפני ועדת הכספים, שלא תראה את בעיות הטלביזיה והפרסומת רק דרך החור של הגרעון בתקציב, אלא תראה תמונה יותר רחבה. כן ביקשנו להופיע בפניכם, לא כל כך כדי להתריע על הצד הכספי, אלא על הצד החינוכי וההשפעה החמורה שתהיה לזה על עתיד המלה המודפסת בישראל, אם חלילה תהיה פגיעה קשה בעתונות.

אמנם הרגיעו אותנו גם מחוגי הממשלה וגם מחוגי ועדת הכספים שזה לא יהיה. ועדת הכספים אמנם המליצה, אבל הממשלה לא קיבלה את ההמלצה; גם מליאת הכנסת לא. תקציב רשות השידור אושר, וכעת נוכל להיות שקטים עד שנת הכספים הבאה. אבל אנחנו יודעים שבמדינת ישראל חיים יותר על תקציבים מיוחדים מאשר על תקציבים שאושרו בחודש מארס. ועכשיו יש ועד מנהל חדש לרשות השידור, הוא יכול לבוא בתביעות חדשות, אז אנחנו לא כל כך רגועים.

אנחנו עומדים לפתוח במערכה להחדרת דעה שהשלוחה לגבי עתיד העתונות החופשית בישראל היא שלווה שוא. ואם איננו עומדים על כך שנקבל חובסידיות מהמשלה, אנחנו רוצים לחיות הכנסותינו שלנו - נתחיל במערכה לאפשר לנו לפחות להיאבק על קיומנו. אים בהם נאבקים העתונים בעולם החופשי כולו. אנחנו נרצה לגייס גם עזרתכם למעבך הזה שאנו עומדים לפתוח בו.

הימלפרב: אני רוצה קודם כל לתקן מספר אחד שמסר מר דיסנצ'יק. באיטליה לא מדובר על 10 יון לירות, אלא מדובר ב-160 מיליון דולר ל-15 שנה.

איגוד העתונים היומיים שלח לכל חברי דה חומר, כנראה שהוא עוד לא הגיע, בו מסרנו פרטים על מצב העתונות במספר ארצות באירופה, שמהם ניתן ללמוד השלכות לגבי העתונות.

לפני כמה שבועות השתתפתי בישיבת הועד על של איגוד העתונים היומיים. מצב העתונות הוא חמור לא רק בצרפת טליה. בשבדיה הוחמר מצבה של העתונות עוד לפני מספר שנים, עד כדי שבאמצעות חוק של הפרלמנט השבדי העתונים המפלגתיים שם מקבלים סידיות באמצעות המפלגות, ואילו עתונים לא מפלגתיים - באמצעות חוק העברת מודעות מעתון לעתון. כלומר, מצבה של העתונות השבדית היה רע, והמשלה מצאה לנכון לחפש דרכים להיטיב אותו.

בהולנד סיימה את עבודתה לפני שבועיים ה מלכותית שעומדת להגיש בימים הקרובים דו"ח לממשלה, בו היא תאמר היא מציעה לעשות כדי להציל את העתונות היומית מהתמוטטות מוחלטת.

מענין ביותר שגם בגרמניה קרה דבר כזה, לין. 7 עתונים מתוך 11 המופיעים בעיר זו - מצבם קשה ביותר (להוציא את העתונים השייכים לשפרינגר). כבר הוצעו להם סכומים גדולים אים טובים מאד על-מנת לאפשר המשך קיומם. אין ספק שזה לא ייעצר לין, וזה יעבור גם לגרמניה המערבית.

אני רוצה להזכיר לחברי ועדת החינוך ז קום המדינה עד היום נסגרו בארץ 7 או 8 עתונים יומיים. הם לא רו בגלל הטלביזיה או בגלל שידורים מסחריים, אלא בגלל קשיים כלכליים יים. לא היה מי שיוכל להוציא אותם. אין ספק שאם יוחלט על שידורים ריים בטלביזיה המצב יורע, ומי יודע מה יהיה גורל העתונים האחרים. מדבר על על העתונים החזקים. גם החזקים אינם מוגנים. ולמרות שיש ים בתוכנו שאינם רדחשים אהדה לעתונים בגלל סיבה זו או אחרת, בכל אני משוכנע שכולם חרדים לעצם קיומם של עתונים, שיכולים להביע את תיהם בפני ציבורים שונים.

בשעתו, כאשר עמדנו בפני הנהגת השידורים חריים בגל הקל, התקיימו דיונים עם ועדת החינוך של הכנסת. נציגי ושלח הבטיחו אז שיהיו כל מיני הגבלות, לגבי אורך כל שידור מסחרי, י פזמונים, ולגבי מקומה של הפרסומת המסחרית, אם זה יהיה באמצע ית או בסוף. ועכשיו אנחנו רואים למה הגענו. לפי זה אפשר לראות צפוי לנו, גם אם יוסכם ששידור מסחרי לא יהיה באמצע תכנית, אלא י, ולא יהיו שירים כאלה וכד'. הנסיון הוכיח שלא עומדים בהבטחות.

אין להתעלם מהעובדה שמחיר העתונים ינת ישראל הוא גבוה, ועתון הופך להיות יותר ויותר לוקסוס. כל וע כלכלי מביא את העתונים לכך שמעלים את המחירים, גם באישורה של ית המחירים. עובדה היא שיש עתונים לא מעטים שמדי העלאת מחירים - צתם יורדת. יש גם גבול עד כמה אפשר להעלות מחירים. אנחנו עומדים זיו בפני משא ומתן על שכר ומס ערך מוסף. אם יתווסף גם הענין של יורים מסחריים, במידה ויהיו - לדעתנו זה יביא להתמוטטות מוחלטת וט של כל העתונות.

אני רוצה להוסיף עוד שני נימוקים שייתכן להם קשר עם עניני חינוך ותרבות, אבל כדי שיעמדו לנגד עיניכם. זגת שידורים מסחריים בטלביזיה פירושה גידול הלחצים האינפלציוניים. זר יתחילו לפרסם מוצרים שונים, ועל המסך הם יראו יותר יפים מאשר זם מודפסים בעתון, הגירוי יהיה יותר גדול. אנשים ישתדלו לרכוש גם, גם אם לא כולם יכולים להרשות זאת לעצמם.

ודבר נוסף: אין להתעלם מהעובדה שהדבר יביא לגידול נוסף בפער הסוציאלי הקיים היום. יש שכבות נחשלות שגם אם יש להן מכשירי טלביזיה, חסרים להן הרבה מאד דברים אחרים. הפעלת שידורים מסחריים יכולה להביא לתופעות שונות.

דבר בפני עצמו הוא הגידול בהוצאות על פרסומת בטלביזיה. פרסומת זו היא יקרה מאד. הוצאות על פרסומת משוחררות ממס הכנסה. בסופו של דבר זה יהיה על חשבון הכנסות המדינה. בסופו של דבר אינני יודע אם מישאו ייהנה מזה.

מכל הסיבות האלה אנחנו מבקשים את הבנתכם לעמדתנו בדבר שלילת השידורים המסחריים בטלביזיה.

מר מוזס:
אתם תשאלו בודאי: אם המצב כל כך רע, למה שתקנו עד היום. הסיבה לכך היא שלנו כבעלי העתונים קשה מאד לדבר עד כמה זה מזיק לחינוך, עד כמה זה מזיק לנו מבחינה כלכלית. אבל מגיע רגע מסויים שבו אתה אומר: זה ענין כלכלי שלך. זו אחת הסיבות שאנחנו - על כל פנים אני בעתון שלי - לא פתחנו את טורי המאמרים הראשיים או האחרים לנושא זה. קשה מאד להגן על דבר שיש לך בו אינטרס כלכלי משלך. זו הסיבה שבחרנו בדרך זו, להסביר את המצב לוועדת החינוך ולוועדת הכספים. הענין שדחף אותנו לראות אתכם הוא ענין השידורים המסחריים בטלביזיה. אבל אני חושב שבינתיים הענינים מתגלגלים כל כך מהר, שזאת לא רק בעיית הפרסומת בטלביזיה. הדברים ששמעתם מפי מר דיסנצ'יק בודאי שיכנעו אתכם במידה רבה.

אני רוצה לומר שלמעשה הפרסומת בטלביזיה כבר החלה. כשמסדרים משחקי כדורגל, רואים שלטים של חברות שונות במגרשים. יש עכשיו פרסומת של משרדים שונים, בשירותים. אינני יודע אם זה בכלל חוקי, יכול להיות שלא, לא בדקתי זאת. אבל כפי שאתם יודעים, במדינה שלנו קודם יוצרים עובדות. יש בזה גם צד חיובי.

אינני שותף כל כך לדבריו של מר דיסנצ'יק שהפרסומת תתחרה בתוכן התכניות.

והערה אחרונה: אינני יודע אם נגיע למצב כל כך טראגי שלא יהיו עתונים. אבל יכול להיות מצב כזה שיהיו שני עתונים בלבד, עתון בוקר אחד ועתון ערב אחד. אינני יודע אם זה כל כך לטובת המדינה. לטובת המדינה הוא שיש עתונים מתחרים, בבוקר ובערב. זה נותן את החופש. ואני מוצא חובה לעצמי להזהיר מפני זה, שכן אם הדברים יתדרדרו - זה בהחלט ייתכן. ב"ידיעות אחרונות" עוד לא הגענו למצב כזה שההכנסות הן 60% מודעות ו-40% מתפוצה. אבל הפרופורציה היא בערך חצי-חצי. לפעמים רואים עתון גדול, אז אומרים: יש לו הרבה מודעות, זה מצב מצויין. אבל זה לא כך, אם כי מודעות נוספות מאפשרות לנו להתקיים, לשפר את העתון ולא להישאר סתם עלון של אינפורמציה.

מר לוריא:
הוזכרו כאן ההבטחות שניתנו בזמנו, כאשר דובר על הנהגת שידורי פרסומת ברדיו. אני זוכר שאמרו שיבדילו בין הפרסומת והחדשות. לאט לאט זה נשכח, והיום לפעמים קשה להבדיל בין פרסומת ובין ידיעה. זה לא קיים בעתונות. בכל כלי של פרסומת יש הבדלה ברורה בין הדברים האלה.

אני רוצה לשאול מה הוסיפה הפרסומת ברדיו לתרבות ישראל? אני יודע מה זה הוסיף לתקציב הרדיו. אני זוכר שבזמנו אמרו שזה צריך למשוך מאזינים שנהגו להאזין לתכניות ששודרו מרמאללה.

לפי דעתי הפרסומת המשודרת עכשיו ברדיו מהווה גורם שלילי לתרבות הכללית של האוכלוסייה והמדינה. ועלינו ללמוד מכך. ואם אמנם אפשר להוכיח במספרים שהפרסומת ברדיו לא פגעה בתקציבי הפרסומת בעתונים - הרי לא כך הדבר לגבי הטלביזיה. כפי שאמר מר דיסנצ'יק, הפרסומת בטלביזיה עולה הרבה יותר. אבל לא רק זאת; זה לא יכניס הרבה לתקציב הטלביזיה, כי רוב ההוצאה הולכת להכנת הפרסומת. ברדיו, חלק גדול הולך להכנסות של הרדיו עצמו.

לגבי ההשפעה השלילית שיש לפרסומת על התרבות הכללית - ברור שיש לזה השפעה שלילית. זה איננו גורם חיובי, ואינו מוסיף לא לחינוך ולא לתרבות.

מאז החלו שידורי הפרסומת בגל הקל ברדיו,
האם היו תנודות - לרעה או לטובה -

ידיד:

יסומת בעתונות?

שמענו כאן שבשנים האחרונות הכנסות
זוננים מפרסומת עלו על ההכנסות מהתפוצה. האם באמת היתה השפעה ניכרת
וצאה מהנהגת פרסומת בגל הקל או לא?

רזיאל-נאור:

האם הסיבות למצבה הגרוע והחמור כל כך
של העתונות בארצות חוץ, כפי שמר דיסנצ'יק
זר לנו, נובעות מפרסומת המוגשת לציבור ברדיו ובטלביזיה או מסיבות
יות, ומה הן?

אני רוצה לשאול על השפעת הפרסומת
ריו על העתונות. בטרם החלו שידורי הפרסומת ברדיו, היתה פגישה דומה
ועם נציגי העתונות, ואם אז שמענו את החששות הכבדים שעמדו בפני
זוננות. האם העתונות ניזוקה מהפרסומת ברדיו, ובאיזו מידה? והאם
חושבים שהפרסומת בטלביזיה תהיה יותר קשה וחמורה לעתונות, אם
ניח שאכן העתונות נפגעה מהפרסומת.

פינברג-סירני:

נדמה לי שבמידה מסויימת אתם קצת הקלתם
עליכם את החיים. הבעיה היא לא רק
יסומת בטלביזיה. הבעיה היא הטלביזיה. הטלביזיה היא די חדשה
לנו, ויש בעיה בין עתונות לטלביזיה. ברגע שיש שידורי טלביזיה,
קה של העתונות משתנה במידה מסויימת. מה התכניות שלכם להתמודדות
ו דוקא בצד הפרסומי, אלא בעובדה שיש טלביזיה?

האם אתם מודעים לעובדה שהעתונות צריכה,
ז מהבעיה הכספית, למצוא גם פתרון יום-יומי לענין הזה?

שחור:

מר דיסנצ'יק אמר שהטלביזיה שלנו לא
כל כך טובה. השאלה איננה המצב בטלביזיה.
אם היא היתה טובה - גם אז היתה קיימת בעיה לגבי העתונות. אני
צה לשאול מדוע אינכם עומדים על כך שגם לעתונות בישראל תינתנה אותן
חיות בדואר, טלפון וטלגרף, כמו בחוץ-לארץ? הוא הדין לגבי מכס על
יר. כפי ששמענו, המכס המוטל על נייר כאן הוא 48%, ואילו בארצות
רות המכסימום הוא 10%. מדוע לא מעמידים שאלה זו בכל חריפותה
משלה? לדעתי הענין הזה הרבה יותר חמור ורציני.

גרוממן:

לי יש דעה שלילית בהחלט על פרסומת
בטלביזיה. אני מודה שאת האספקט הזה
העתונות לא לקחתי בחשבון.

אני רוצה לשאול האם אתם מנסים להתמודד
הרדיו ועם הטלביזיה, מבחינת האמינות של הטכסט, של הידיעה? כל
דיעות הנמסרות ברדיו הן תמיד מקוצרות. לעתון יש בכל זאת יותר
שרויות. האם אתם יכולים להתמודד עם שני המדיומים האלה רק על בסיס
יסומת? איך אתם מנצלים את האפשרויות האחרות, היותר תכניות?

תונות:

האם יש איזו ביקורת על תוכן הפרסומת

ורדיגר:

לא אביע דעתי על הפרסומת בטלביזיה.
יש לי דעה ברורה בכלל בקשר לטלביזיה
נו, דעה שלילית מאד.

אנחנו לא ועדת הכספים. ועדת הכספים
א הגוף שודאי יחליט על כך.

בן-פורת:

תפקידה של ועדת החינוך להחליט על כך.
היא המפקחת על הרדיו והטלביזיה.

ורדיגר:

אני רוצה לשאול האם יש ביקורת ופיקוח
על מודעות המתפרסמות בעתונות? אני
כוון בעיקר למודעות בלתי מוסריות המתפרסמות בעתונות היומית, בעתוני
ב, מודעות שפוגעות בציבור רחב מאד של קוראי העתונים. ואינני מדבר
על הציבור הדתי. אני מתכוון גם לנוער שקורא עתונים, ועתונים
ונים, אך המודעות הן לפעמים בלתי הגונות.

אתם מתנגדים מאד לפרסומת בטלביזיה, ואינני חושב שרק הצד המסחרי קובע כאן. אני רואה סכנות רבות בפרסומת בטלביזיה, גם מבחינה מוסרית. האם זה לא מחייב גם את הנהלות העתונים? אם הבעיה היא רק כספית, אז יש לי גישה אחת; אם הבעיה היא יותר מכספית, תרבותית, חינוכית, יותר כללית - אז בודאי נתייחס לבעיה בצורה אחרת.

מ.צ. נריה:

בעצם אני רואה כאן תביעה כספית מאד מוצדקת. זוהי טענת חזקה. תעונות מחזיקה את עצמה על-ידי ההכנסות שבאות ממודעות, ועכשיו היא שוענת שלוקחים ממנה את הדבר הזה. אני רק מתפלא שהגבתם פחות מדי בחריפות כשעלה ענין השידורים המסחריים ברדיו. כי בדיוק אותה טענה שאתם משמיעים עכשיו, ביחס להכנסות ממודעות, היתה קיימת גם אז, כשהונהגו שידורי פרסומת ברדיו. ייתכן שאילו הייתם מגישים תביעה משפטית, שזה ענף מסחרי ששייך לעתונות - בית-המשפט היה אומר שאתם צודקים בענין זה. ופה אמרתם גם דבר נוסף, שהדבר הזה מאפשר לעתונות להיות בלתי תלויה בגורמים מסבדים, דבר שהוא חשוב ליסוד של חופש העתונות.

ייתכן שצריך פחות לדבר על החסרונות של הטלביזיה, אלא להגיד: על יסוד זה בנויים העתונים, על יסוד זה בנויה הקולוציה של הוצאת העתון, ואין אנחנו יכולים להשמיט מידינו יסוד כל כך חשוב.

עם זאת אינני רוצה להתעלם מהעובדה שאנחנו יושבים בוועדת החינוך והתרבות. לפי דעתי עתון צריך להיות גורם חינוכי, ואין הוא יכול להרשות לעצמו לפרסם דברים שגורמים נזק חינוכי רב. העתונות שלנו מוצפת במודעות, שלא אחת אני צריך להוציא מהעתון קטעים כדי שהוא יוכל להיות מונח על השולחן, בשביל ילדי.

אתם נאבקים עכשיו על אי-הנהגת פרסומת בטלביזיה, והשארתה בידי העתונות. מבחינה משפטית אני מוכן להיאבק אתכם. אבל תואילו ללכת גם לקראתנו כוועדת חינוך ותרבות. לפני כמה ימים הוציא לנו פכתב של מורה יועצת, שמדברת על תפונות השער בחוברות פורנוגרפיות. העתונות היופית לא רחוקה מזה. אם כן, האפשרו לנו בפפון שקט להיאבק למען זכותכם וצידקתכם.

מר א. דימנצ'יק:

אני רוצה לומר לחברי הוועדה ורדיגר ונריה: אין צנזורה על מודעות. יש ביקורת. הצנזורה נמצאת במקום אחר. אם המועצה לביקורת סרטים ופחזות מאשרת סרט, על תפונות הפרסומת שלו, ואחר כך מפיק הסרט שולח אלינו את תפונת הפרסומת הפצונזרת - אין לי אפשרות לסרב. אנחנו מבקרים מודעות שפופיעים בהן דברי פיגול, אפילו מודעות פדיניות שאין עליהן כתובת.

אתם רואים רק את המודעות שאנחנו מפרסמים; אינכם רואים את אלו שאנחנו מסרבים לפרסם. אבל יש מצרכים שאי אפשר לפרסם בלי להראות אותם. ישנם דברים שאני סולד מהם, אבל יש גבולות שבתוכם אנחנו נתונים ופועלים. גם החברה עכשיו היא מתירנית.

זו בעיה של העתונות. בעולם כולו, איך להתאים את העתונות לעידן הטלביזיה, כאשר כל יש מיני בעיות. יש בעיה של מהירות. ברור שהרדיו והטלביזיה מבחינה זו יותר מהירים. העתונים מנסים להתגבר על זה בכל מיני דרכים. אנחנו יכולים לעורר בעיות שהרדיו והטלביזיה, בגלל יוקר הפרודוקציה, אינם יכולים בכלל להגיע לזה. אנחנו מגלים פינות אפלות ופינות אור שהרדיו והטלביזיה אינם מגיעים אליהן. אנחנו פועלים על-ידי החדרת התוכן על-ידי המלה המודפסת, ואילו הטלביזיה היא כלי שבו קיים גם הצד הויזואלי. אלה בעיות שהעתונות צריכה להיאבק אתן ולהתאים עצמה לעידן הטלביזיה, וזאת תחרות קשה.

כאשר דובר על הנהגת שידורי פרסומת ברדיו, אמרו שהכסף דרוש בשביל הקמת בנין חדש לרשות השידור, בשביל הקמת תזמורת קלה כדי להקליט שירים עבריים. עד היום אין בנין; התזמורת פוזרה; אין שירים. והרהיו, שאמר שיגביל את עצמו עד למיליון לירות לשנה, גובה היום 7 מיליון לירות נטו עבור הפרסומת המשודרת בו. אבל כבר אז אמרתי בוועדת החינוך ובוועדת הכספים שהעתונים הגדולים לא יינזקו; אנחנו אולי נרויח קצת יותר מפיתוח יצר הפרסומת; העתונים החלשים יותר - ייפגעו. וכך קרה.

בענין הטלביזיה - כיון שהפרסומת הרבה תר יקרה, המצב הוא לגמרי אחר. כדי להבליט למה המודעות הן כל כך ובות לנו, אני רוצה להגיד לגבי עתון "מעריב" - וכך הדבר גם לגבי ובים אחרים - שאם ביום חול אנחנו מוכרים עתון ב-30 אגורות ומקבלים בילו נטו 21 אגורות, ייצורו עולה 42 אגורות. זאת אומרת שאם אני יץ 100 אלף עתונים, אני צריך 42 אלף לירות הכנסות ממודעות, כדי לכסות הוצאות הייצור. היות והוצאות הייצור אינן בשלישתנו, מחיר הנייר נו בשלישתנו, יש שוק עולמי ויש מכס, והמחירים אינם בשלישתנו, כי ון הוא מוצר בר-פיקוח - נוצרים אותם פערים.

אנחנו מתרבים לשנת 1973, היא שנת ירות. גם באמריקה סובלים מניצול יתר של הטלביזיה למערכת הבחירות. ר אינני מדבר על כך שזה עולה הרבה עשרות מיליוני לירות. היום לביזיה מנוצלת למערכת הבחירות באופן מוגבל, תוך חלוקת הזמן בין פלגות, והשירות הוא חינם. ב-1973 - אוי ואבוי איזו מערכת בחירות יה כאן. כל מי שיהיה לו כסף, ילך לטלביזיה. זו תהיה התפתחות בלתי בעת. אם זה לא יהיה ב-1973, זה יהיה ב-1977. הציבור איננו מוכן ה, המפלגות אינן מוכנות לזה, לא קופת המדינה ולא קופת המפלגות. יביא לשחיתות כספית ומוסרית גדולה.

כפי שאמרתי, על העתונים להיאבק בתופעות עידן הטלביזיה. הטלביזיה והציבור עוד לא התרגלו לעידן החדש. זה יך להיעשות צעד אחרי צעד, עד שהטלביזיה תעכל את מה שהיא צריכה לעכל, ד שהציבור יוכל לעכל את מה שהטלביזיה מגישה לו, ולאט לאט נגיע ותה תחנת כוח שהיא הטלביזיה, עם מינימום של זיהום, ולא עם מכסימום זיהום.

לא יכולנו להתעכב על פרטים. אני מבין ת חברי הועדה הזאת מדאיג בעיקר לא הצד הכספי. אבל אין כל ספק שאם חנו אומרים שיש סכנה למלה המודפסת, אנחנו חושבים לא רק על עתונים, א גם על הספרים. זה קומפלכס משולב. מדינה שאזרחיה אינם קוראים ונים, הם גם לא קוראים ספרים. מי שאינו מורגל לקרוא עתון, גם לא רא ספר. יש שכבה מאד מצומצמת שמעדיפה ספר על פני עתון. במדינת יה כשלנו העתונות העברית עשתה פעולה עצומה להפצת השפה העברית, דרתה והפיכתה לשפת הדיבור במשפחה וברחוב. ל"מעריב" יש מחלקת ספרים, ספקנו להפיץ קרוב ל-5 מיליון ספרים עבריים בכל הארץ, בין השאר ינות כאלה שהספר אינו מגיע אליהן. רובם ספרי יסוד. זו אחת הדרכים יום עתונות חופשית.

נאמן:
קשה ודאי למצוא פורום יותר מתאים לדיון זה מאשר ועדת החינוך והתרבות. נדמה שאין זו מחמאה לכם ולנו שאנחנו נפגשים רק כשקורה משהו. אבל אני שב שנחטיא בצורה מרחיקה לכת את מסרת השיחה הזאת אם ההתרשמות שלכם - ולפחות בשאלה אחת של אחד מחברי הועדה היא היתה מורגשת ביותר - יה: רבותי, מה אתם באים אלינו; דופקים לכם על הכיס; יש טלביזיה חרית - אתם חושבים עצמכם לבעלי זכות החזקה על הענין הזה, אז מה אתם עקים? ומי אינו רשאי להקים צעקה על רקע זה? ואתם מנסים לרמוז: ך הכל נוגעים לכם בכיס. ואחד החברים הזכיר את זכות החזקה. לא ובר על זה. אם זו ההתרשמות - הגענו להיפך ממה שרצינו. כי הבעיה נו מציגים בפני חברי הועדה מתייחסת לענין האלמנטרי של חופש העתונות. עוד אנחנו רוצים ומנסים להיות מדינה דמוקרטית, אין מנוס מהתמודדות הנושא הזה.

לפני עשרות שנים, כשהקימו את הרדיו, ו כאלה שאמרו שזה קץ העתונות. כשהנהיגו טלביזיה לפני שנים, חשבו ה קץ העתונות. מבחינה זו היתה מוצדקת השאלה איך העתונות מתמודדת שני אתגרים אלה. עובדה שהיא עושה זאת, בהצלחה יחסית. במשך תקופה שנים אחדות לא חל צמצום במספר הקוראים, לא אצלנו ולא בארצות רות.

נדמה לי שמותר לנו לומר שספק אם יש ד מדינה מערבית אחת שבה הרמה הממוצעת של העתונות היא כל כך גבוהה ו במדינת ישראל. בארצות אירופה וארצות-הברית יש שפע של עתונים רנוגרפיים למחצה, שעוסקים רק ברכילות. אתם לא תמצאו לזה אח ודוגמה תונות היומית בישראל. היא כולה מגלה רמה גבוהה, באמצעים כבירים.

שאלה שהוצגה על-ידי כמה מחברי הועדה ייחסה לנושא הפרסומת בגל הקל. כמה חברים הצביעו בכלל על מצבי הענינים ל מה שנוגע לצריכה התרבותית החינוכית שלנו. הזכירו את משבר הספר ברי. במה שנוגע לספר, לצערנו - על אף העובדה שאנחנו כאילו עם הספר,

חבנו לא כל כך חזקים כעם הספר. אוסיף ואומר שאנחנו גם לא כל כך קיים כעם שקורא עתונים. הסטטיסטיקה מראה שבישראל קוראים בשליש פחות נונים מאשר בארצות מערב אירופה וארצות-הברית.

מה קרה למעשה בקשר לגל הקל ברדיו?
 זנת 1971 סך הכל הפרסומת המסחרית בעתונות הגיעה לכ-75 מיליון לירות. וזאת, הכנסות הגל הקל היו 7 מיליון לירות בסך הכל. כבר נאמר באופן מהותי נכון שלא היתה פגיעה, כי זה סכום קטן, אבל באופן שולי היתה פגיעה. אולם אם ילכו מחר להנהגת שלביזיה מסחרית, פירוש הדבר תקציב הישיר יתחיל אי-שם בסדר גודל של 12-15 מיליון לירות, שזאת וכנסה הדרושה לשלביזיה המסחרית, אבל מסביב לזה תחול ספיגה של תקציבים מיליונים רבים שדרושים כדי ליצר את סרטי הפרסומת. ועל-ידי כך חבנו מגיעים במדינה קטנה, שבסך הכל האפשרויות שלה מוגבלות, למצב שן הספיגה היא לא בסדר גודל של 5%-10%, אלא של 25%-30%. ואז כמובן זיה פגיעה קטלנית באותם מקורות ההכנסה.

נשאלה שאלה צודקת, מדוע אנחנו אנשי ותונות שותקים על כך שנעשה כל כך מעט בכל מה שקשור לסיוע ועזרה ותונות. אולי מותר לי להגיד זאת בצורת פרפראזה על אימרה מפורסמת: רק אם אפשר למצוא היום בעולם המערבי מדינה שבה קיימים כה רבים שעשו כך מעט למען העתונות שלהם. בענין זה מדינת ישראל היא יוצאת דופן ולוטיין. ההקלות היחידות שניתנות היום לעתונות הן הקלות שוליות ולוטיין בתעריפי דואר וטלפון. בכל יתר הדברים המאסיביים שבהם אפשר נת סיוע בעשרות דרכים, לצערנו עד היום לא נעשה מאומה במדינת ישראל. חבנו מקוים שנוכל בסופו של דבר לגייס את הבנת הציבור, ובראש ובראשונה נציגי הכנסת, שיוכלו להקל על מצבה של העתונות.

מוזם:
 חברות הכנסת גרוסמן וסיגני עוררו בעיה חשובה מאד, אבל זה ענין לסימפוזיון, יא לתשובה של כמה דקות.

ביחס למודעות - אני רוצה צנזורה, אבל חבנו חיים בדור אחר. ואני מאחל שלשלביזיה תהיה ביקורת כל כך חזקה ויש ליעורכי העתונים ובעלי העתונים על עתוניהם. אני בטוח שאנחנו מוד בתחרות. אינני בדעה שהעתונים צריכים להיות כפי שהיו לפני מאה זה, כי אז בכלל נרד. לדור הצעיר יש דרישות מסויימות, אנחנו חייבים מוד בהן, עם ביקורת, כמובן. כאן אני רוצה לציין שכאשר עלתה הפרשה ורטיית של ישראל הבטחון, אף עתון יומי לא כתב עליה, וזאת בליהידברות ון העתונים. זו דוגמה לכך שיש ביקורת.

אני מבקש להבהיר שהבעיה איננה רק של ולביזיה. הבעיה היא כללית, של העתונות.

נשאלו פה כמה שאלות שלא ניתנו עליהן זובות. אני מציע שהמזכיר הכללי של איגוד העתונים היומיים ינסח את נשובות בכתב ויעביר אותן אליכם.

הימלפרב:
 משפט אחד על שאלה חשובה שנשאלה פה על-ידי חברת הכנסת רוזיאל-נאור, האם ומוטטות העתונות באירופה באה כתוצאה משידורים מסחריים בטלביזיה. יתרה מזאת: העתונות היומית באירופה שותפה לשידורים מסחריים. וום ברוב הארצות בצורות שונות, בקבלת הכנסות, באחוזים וכך הלאה, אך זה לא הועיל, והמצב הגיע למה שהגיע. יש על כך חומר.

יו"ר א. רימלט:
 אני מודה לכם. אנחנו עוד נדון בינינו על הנושא הזה. הישיבה נעולה.